

Bányászat a szépirodalomban

Összeállította: Petényi Erzsébet

2016.

Bevezető

Tatabánya és elődtelepülései szorosan kötődtek a bányászathoz, ez a szoros kapcsolat a település nevében is tükröződik. 1896. decemberben hozták fel az első csille szén az Eszterházy-aknából. A bányászat hihetetlen gyorsaságú fejlődést tett lehetővé, hiszen az első csille szén kigördülése után csupán 51 év telt el a várossá válásig. Tatabánya várossá nyilvánításának 70. évfordulóját 2017. október 10-én ünnepli.

A város önkormányzata a 2016. december 24. és 2017. október 10. közötti időszakot a jubileumi események tiszteletére „Jó szerencsét! Emlékévvé” nyilvánította.

Az emlékévvben a szervezők igyekeznek még jobban ráirányítani a figyelmet a város történetének hagyományaira, a programok között szerepel az épített örökségek felújítása, túraútvonal kialakítása, emlékkiállítások szervezése, a bányászahagyományok megőrzésére irányuló vetélkedők, kulturális rendezvények, tudományos konferenciák megszervezése, kiadványok megjelentetése.

2017-ben a József Attila XII. Nemzeti Vers-, Énekelt Vers és Prózamondó Verseny - kapcsolódva az emlékévv kulturális eseményeihez - Tatabánya irodalmi életére és a bányászattal kapcsolatos szépirodalomra szeretné a verseny résztvevőinek figyelmét irányítani.

A József Attila Megyei és Városi Könyvtár összeállításával igyekszik segíteni a versenyre felkészülőket a megfelelő alkotás kiválasztásában. A bibliográfia válogatott, ajánló jellegű. Külön részben tartalmazza a verseket, a prózákat és a gyűjteményes köteteket szerző szerinti betűrendben. Minden esetben pontosan megjelöltük, hogy miben olvasható a mű és amennyiben elektronikusan is elérhető, ezt is megmutatjuk.

A József Attila Megyei és Városi Könyvtár figyelmükbe ajánlja még a Verselemzések válogatott bibliográfiáját, mely [elérhető a könyvtár honlapján](#).

Eredményes felkészülést, sikeres versengést kíván a József Attila Megyei és Városi Könyvtár Tájékoztató és Bibliográfiai Osztálya.

Versek

Ady Endre: Búgnak a tárnák

In: Ady Endre összes versei. - Bp. Szépirod. K. 1977. p. 46.

[A mű itt olvasható](#)

Babits Mihály: A jóság dala (Versek, darócban) 4.

In: Babits Mihály összegyűjtött versei. - Bp. Osiris, 1999. p. 243.

[A mű itt olvasható](#)

Baranyi Ferenc: Gyászjelentés

In: Baranyi Ferenc: Esőveréssel. - Bp. Magvető K. 1975. p. 13.

Baranyi Ferenc: Bányaomlás

In: Baranyi Ferenc : Villámok balladája. - Bp. Magvető K. 1962. p. 28-31.

Benjámin László: Földalatti erdők

In: Benjámin László: Világ füstje. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 196-197.

Győri László: Nézz ki az ablakon

In: Győri László: Bizonyos értelemben. - Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár, 2002. p. 119-120.

Kárpáti Kamil: Öreg

Kárpáti Kamil összes versei 1. - Bp. Stádium K. 2009. p. 279.

[A mű itt olvasható](#)

Kassák Lajos: „14 hónapig dolgoztam a bányában...” (Cím nélküli versek 85.)

In: Kassák Lajos összes versei. - Bp. Magvető K. 1977. 1. köt. p. 278-279.

[A mű itt olvasható](#)

Kassák Lajos: Az aberfani tragédia

In: Kassák Lajos összes versei. - Bp. Magvető K. 1977. 2. köt. p. 582-584.

In: Szép versek 1967. - Bp. Magvető K. 1968. p. 228-230.

[A mű itt olvasható](#)

Kassák Lajos: Bányászok a hajnalban

In: Kassák Lajos összes versei. - Bp. Magvető K. 1977. 1. köt. p. 43-44.

[A mű itt olvasható](#)

Kassák Lajos: Örökségem

In: Kassák Lajos összes versei. - Bp. Magvető K. 1977. 2. köt. p. 436.

[A mű itt olvasható](#)

Keresztes József: A bánya

In: Keresztes József : Fémsáska. - Bp. Kozmosz Könyvek, 1978. p. 71-72.

Kónya Lajos: Az ácsolatnak

In: Kónya Lajos: Aszú.- Bp. Magvető K. 1967. p. 104.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 92.

Kónya Lajos: A bányamester otthon

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 95.

Kónya Lajos: Bányászdal

In: Kónya Lajos: Fények a Dunán. - Bp. Athenaeum Nyomdaipari Vállalat, 1950. p. 74.

In: Kónya Lajos: Válogatott versek. - Bp.: Szépirod. K. 1953. p. 46.

Kónya Lajos: Bányászlámpák. II. A vájár

In: Kónya Lajos: Bányászlámpák. - Bp. Szépirod. K. 1952. p. 10-14.

Kónya Lajos: Bányászlámpák. IV. A Tizenhatos akna

In: Kónya Lajos: Bányászlámpák. - Bp. Szépirod. K. 1952. p. 17-19.

Kónya Lajos: Bányászlámpák. IX. Szerelem és barátság

In: Kónya Lajos: Bányászlámpák. - Bp. Szépirod. K. 1952. p. 32-34.

Kónya Lajos: Bányatelep

In: Kónya Lajos: Honfoglalók. - Bp. Athenaeum K. 1949. p. 15.

In: Kónya Lajos: Válogatott versek. - Bp. Szépirod. K. 1953. p. 10.

Kónya Lajos: Csillag

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 107.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 98.

Kónya Lajos: Derű

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 106.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 97.

Kónya Lajos: Felfelé az aknából

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 94.

Kónya Lajos: Fiatal bányászok

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp.: Szépirod. K. 1964. p. 91.

Kónya Lajos: Honfoglaló

In: Kónya Lajos: Honfoglalók. - Bp. Athenaeum K. 1949. – p. 34–35.

Kónya Lajos: Ilyen a bányász élete

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 96.

Kónya Lajos: Megindulnak a csillék

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 103.

In: Kónya Lajos: Hazai táj. - Bp. Szépirod. K. 1961. p. 92.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 90.

Kónya Lajos: Mélység

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 99.

Kónya Lajos: Négy bányász halálára

In: Kónya Lajos: Fények a Dunán. - Bp. Athenaeum Nyomdaipari Vállalat, 1950. p. 24–25.

Kónya Lajos: Szenvedély

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 105.

In: Kónya Lajos: Hazai táj. - Bp. Szépirod. K. 1961. p. 93.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 93.

Kónya Lajos: Türelmetlenség

In: Kónya Lajos: Hazai táj. - Bp. Szépirod. Kvk. 1961. p. 91.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 89.

Kónya Lajos: Utolsó fejezet

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 109.

In: Kónya Lajos: Égen-földön. - Bp. Szépirod. K. 1964. p. 101.

Kónya Lajos: Vihar

In: Kónya Lajos: Aszú. - Bp. Magvető K. 1967. p. 225.

In: Kónya Lajos: Emberséged szerint. - Bp. Szépirod. K. 1956. p. 69-70.

Mezey Katalin: Kormos szél

In: Mezey Katalin: Amíg buszra várunk. - Bp. Magvető K. 1970. p. 53.

In: Mezey Katalin: Szárazföldi tél. - Bp. Széphalom Könyvműhely, 1991. p. 41.

Petőfi Sándor: Bányában

In: Petőfi Sándor összes költeményei. - Bp. Szépirod. K. 1972. p. 634-635.

In: Petőfi Sándor összes művei. 5. Költemények. - Bp. Akad. K. 2008. p. 70-71.

[A mű itt olvasható](#)

Sebestyén Lajos: 1971-15/c akna

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 40-42.

Sebestyén Lajos: Bányalovak

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 32.

Sebestyén Lajos: Iszapolás

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 32.

Sebestyén Lajos: Levél a bányászokhoz

In: Sebestyén Lajos: Csendes lázadás. - Tatabánya, Alfadat-Press Nyomdaipari Kft. é. n., p. 112-113.

Sebestyén Lajos: Nyers himnusz

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 30.

Sebestyén Lajos: Szén

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 28.

Sebestyén Lajos: Úgy kell hogy éljünk

In: Dolgozók Lapja, 1980. 151. sz. jún. 29. p. 7.

[A mű itt olvasható](#)

Sík Sándor: A bánya

In: Sík Sándor összegyűjtött versei. - [Sajtó alá rendezte Jelenits István].- Budapest : Szent István Társ., 1976, p. 967.

[A mű itt olvasható](#)

Tompa Mihály: Verespatak

In: Tompa Mihály versei: IV. kötet Népregék. - Pest, Heckenast Gusztáv, 1858. p. 96-101.

[A mű itt olvasható](#)

Tóth Judit: Az omlás

In: Tóth Judit: Tűzfalak. - Szépirod. K. 1963. p. 81-87.

Vaderna József: A lélegzet fölé

In: Vaderna József: Éjféle ige. - Lillum Aurum Kiadó, 1992. p. 127.

[A mű itt olvasható](#)

Veér Ádám: Bányászsors

In: Veér Ádám: Bányászsors. - Bp. Veér Ádám, 1985. p. 13.

Versényi György: A bányász

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 180.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: A bányász

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 194.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: A gyémántbányász

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 186-187.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: A szegény törpe

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 191.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászdal

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 150.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászdal

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 188.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászdalok

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 151-158.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászdalok

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 182-183.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászkorcsma

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 181.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. I. A keresztcsőről

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 159.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. II. Vadászszerencse

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 159-162.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. III. Az Omlás

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 162-164.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. IV. A tündérgyík

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 165-167.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. V. A szlatinai sóvágó

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 168.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. VI. Szomolnok

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 169-170.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. VII. Kíváncsiságból

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 170-171.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. VIII. A bányarém bosszúja

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 171.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. XI. A jelek

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 172.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászmondák. X. Az asszony verve jó

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 173-174.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Bányászünnep

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 178-179.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Hófuvatban

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 184-185.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Krisztus és a bányászok

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 193.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Mese. (De csak félig)

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 188-190.

[A mű itt olvasható](#)

Versényi György: Széles Kata

In: Versényi György: Bányák, bányászok, hagyományok. Válogatott tanulmányok és költemények. - Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. Rudabánya, 2011. p. 175-177.

[A mű itt olvasható](#)

Zelk Zoltán: Csillagok

In: Zelk Zoltán: Este a kútban. -Bp. Szépirod. K. 1981. p. 207-208.

Prózák

Barabás Tibor: Egy bányász élete

In: Barabás Tibor: Aranyfácán. – Bp. Magvető, 1968. p. 5-88.

[Részlet a műből](#)

Baráth Lajos: A pofon

In: Baráth Lajos: Miért hullámszik a tenger. - Bp. Magvető K. 1977. p. 100-109.

Baráth Lajos: Bűnösök

In: Baráth Lajos: Miért hullámszik a tenger. - Bp. Magvető K. 1977. p. 91-99.

Baráth Lajos: A Kuszenda-lányok

In: Baráth Lajos: Párnámon anyám újjának melege. - Bp. Szépirod. K. 1983. p. 122-146.

In: Baráth Lajos: Lopakodó prédikátor.- Bp. Szépirod. K. 1966. p. 213-253.

Baráth Lajos: Mennyit ér a föld?

In: Baráth Lajos: Miért hullámszik a tenger. - Bp. Magvető K. 1977. p. 5-12.

Baráth Lajos: Örökség. - Bp. Szépirod. K. 1976.

Baráth Lajos: Sortűz. - Bp. Magvető K. 1971.

Baráth Lajos: Testvérek

In: Baráth Lajos: Miért hullámszik a tenger. - Bp. Magvető K. 1977. p. 19-28.

Baráth Lajos: Vakvágat. - Bp. Népszava K. 1986.

Cronin, A. J.: Ezt látják a csillagok. - Bp. Árkádia Könyvkiadó és Könyvklub, 1989.

Döme Piroska: A nyúlkenyér üzenete. - Tatabánya, Szénbányák Váll. 1980.

Döme Piroska: Harcoló bányász. - Bp. Kossuth K. 1974.

Füst Antal: A föld ölében. Igaz történetek a bányászéletről. - Bp. Aposztróf, cop. 2011.

Füst Antal: Omlásban. - Bp. Napkút K. 2012.

Galgóczi Erzsébet: Vidravas. - Bp. Szépirod. K. 1984.

Gáll István: Csapda. - Bp. Szépirod. K. 1966.

Gáll István: Az öreg. - Bp. Szépirod. K. 1975.

In: Gáll István: A csapda; Az öreg. Két regény. - Bp. Szépirod. K. 1986. p. 341-514.

In: Gáll István: Két regény. A ménesgazda; Az öreg. - Bp. Magvető K. - Szépirod. K. 1980. p. 305-481.

Györke Zoltán: A Turul szárnya alatt

In: Györke Zoltán : Ingajarat. - Bp. Hungarovox K. 2011. p. 13-21.

Györke Zoltán: Rumcájsz

In: Györke Zoltán : Ingajarat. - Bp. Hungarovox K. 2011. p. 31-38.

Ignác Rózsa: Torockói gyász. - Bp. Móra K. 1970.

[A mű itt olvasható](#)

Jókai Mór: Fekete gyémántok. - Bp. Szépirod. K. 1976.

Jókai Mór: Fekete gyémántok. - Bp. Kossuth K. 2009.

Jókai Mór: Fekete gyémántok. - Bp. Móra K. 1987.

[A mű itt olvasható](#)

Kende Sándor: Fekete rapszódia. - Bp. Szépirod. 1984.

Keresztes József: Ők odalent

In: Keresztes József: Csillagokból jött ember. - Bp. Noran K. 2005. p. 110-118.

Keresztes József: Ardó és csapata

In: Keresztes József: Csillagokból jött ember. - Bp. Noran K. 2005. p. 119-134.

Moldova György: Dorogi tenger

In: Moldova György: Árnyék az égen. - Bp. Magvető K. 1987. p. 24-66.

Moldova György: Tisztelet Komlónak! - Bp. Szépirod. K. 1971.

Sebestyén Lajos: A sapka

In: Sebestyén Lajos: Arcok a „hatajtós” hétköznapiokból. - Bp. Magánkiadás, 1988. p. 40-42.

Sebestyén Lajos: Arcok a „hatajtós” hétköznapiokból

In: Sebestyén Lajos: Arcok a „hatajtós” hétköznapiokból. - Bp. Magánkiadás, 1988. p. 44-48.

Sebestyén Lajos: Önéletrajz helyett

In: Sebestyén Lajos: Szülőföldem, iparvidék. - Bp. Magvető K. 1974. p. 5-8.

Szarka Géza: Füttyöl a bánya. - Vasszilvágy, M. Nyugat K. 2012. 207 p.

Szásztóth Sándor: Meddővágat. - Bp. Szásztóth S. 1984.

Szilvási Csaba: A tatabányai kilátónál

In: Szilvási Csaba: Tiszavirágzás után. - Bp. Minerva. 2012. p. 116-117.

Takácsné Csente Juliánna: Bányász voltam Tatabányán. - [Tatabánya], Magánkiad. 2009.

Zola, Émile: Germinal. - Szeged, Könyvmolyképző, 2007.

Gyűjteményes kötetek, egyéb irodalom

A magyar bányászat évezredes története. III. kötet. - Bp. OMBKE 2001.

Ács Balla László: Bányamanók: Mesék, mondák, legendák. - Miskolc, Felsőmagyarország K. 1993.

[Részletek a könyvből](#)

Hála József - Landgraf Ildikó Magyarországi bányászmondák. Függelék

In: A magyar bányászat évezredes története III. kötet. - Bp. Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, 2001. p. 503-532.

[A mű itt olvasható](#)

Ilyen a bányász élete. - [szerk. Lombosi Jenő, Mitzki Ervin] Pécs, Dunántúli Napló Szerkesztősége, 1983.

Lámpafények. Versek, elbeszélések, tanulmányok. - [Budapest], [BDSZ], [1988]

Mecseki tükör. Tanulmányok, riportok, elbeszélések, versek a bányászéletről. - Szerk. Gyevi Károly. Pécs, Mecseki Szénbányák, 1970.

A mi nótáink. - Újraszerk. Zsíros László, Sopron, 1999. (elektronikus dokumentum)

[A mű itt olvasható](#)

Szén és ember: válogatás a bányászköltészetből. - Tatabánya, Tatabányai Szénbányák. 1973.

Zsámboki László: Szerencse föl! Szerencse le! Kunoss Endre (1811-1844) bányászdalai és a Bányász himnusz eredete. - Miskolc, Miskolci Egyetemi Könyvtár, 1995.